

9. Yastremska H. A., Fysenko I. A. Peculiarities of providing services by the information and bibliographic department of the MNAU library under quarantine restrictions. Retrieved from: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/93_2021.pdf [in Ukrainian].

10. Zueva M., Polishchuk T. (2020). The work of university libraries during the pandemic COVID-19. Development of education, science and business: results of 2020. Abstracts of Reports of the International Scientific-Practical Internet Conference. Dnipro, 426–428 [in Ukrainian].

11. Haque Md. Armanul, Zhang Xiaojuan Dr, Alam Md. Shafiul Dr, Hasan Md. Nazmul, Any Farzana. IslamLibrary Services during COVID-19 Pandemic: A Bibliometric Analysis and knowledge Mapping. Analysis and knowledge Mapping. Retrieved from: <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=13366&context=libphilprac> [in English].

12. Dipti Mehta, Xiaocan Wang. COVID-19 and digital library services – a case study of a university library. Retrieved from: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/DLP-05-2020-0030/full/htm> [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.07.2022

Отримано після доопрацювання 05.08.2022

Прийнято до друку 12.08.2022

УДК 025.5-056.262:[021.89+342.72](477)

Цитування:

Гуменчук В. В. Сучасні бібліотеки України як інклюзивний простір: промоція читання та популяризація книги. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 3. С. 14–19.

Gumenchuk V. (2022). Modern libraries of Ukraine as an inclusive space: promotion of reading and popularisation of books. *Library Science. Record Studies. Informology*, 3, 14–19 [in Ukrainian].

Гуменчук Василь Володимирович,
аспірант кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0001-8397-7631>
oitscrazy@gmail.com

СУЧАСНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ЯК ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР: ПРОМОЦІЯ ЧИТАННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КНИГИ

Мета роботи – представити бібліотеки України як інклюзивний простір з промоції читання та популяризації книги в сучасних умовах. **Методологія дослідження** базувалася на загальнонаукових принципах системності, комплексності, усебічності пізнання. Задля досягнення поставленої мети використано такі спеціальні методи: порівняння, аналіз, узагальнення. **Наукова новизна роботи**. У статті акцентовано на такій важливій проблемі, яку успішно вирішує бібліотечна справа України, як інклюзивний простір бібліотек. Представлено законодавчі ініціативи щодо забезпечення доступу осіб із вадами зору до адаптованого інформаційного ресурсу та промоції читання. Розкрито кращий досвід бібліотек України в сучасних умовах з обслуговування читачів з обмеженими можливостями. **Висновки**. У статті аргументовано, що нині наукові студії в українському бібліотекознавстві як науки про закономірності формування, розвитку й функціонування бібліотек повинні актуалізувати теоретичне підґрунтя промоції читання як інклюзивного простору в сучасних умовах, тобто в цьому аспекті бібліотечна наука відстає від досягнень бібліотечної практики. Констатовано, що зі здобуттям Україною незалежності розпочався новий етап промоції читання, пропаганди книги, популяризації бібліотеки як інклюзивного простору для розвитку, освіти та соціалізації на державному рівні. Аргументовано, що орієнтація України на шлях розвитку цивілізованого світу спонукає до запровадження міжнародних апробованих практик удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування людей з особливими потребами загалом та користувачів із вадами зору зокрема, тобто впровадження інклюзії в бібліотечній сфері є одним із напрямів державної культурної політики. Визначено, що інформаційно-комунікаційне обслуговування осіб з особливими потребами зосереджене на таких векторах, як соціальний, інформаційний, психологічний і дозвілєвий задля максимально повного задоволення їх інформаційних, освітніх та культурних запитів.

Ключові слова: бібліотеки України, інклюзивний простір, промоція читання, популяризація книги, люди з особливими потребами, користувачі з вадами зору.

Gumenchuk Vasyl,

Graduate Student of the Department of Information Technology,
Kyiv National University of Culture and Arts,

MODERN LIBRARIES OF UKRAINE AS AN INCLUSIVE SPACE: PROMOTION OF READING AND POPULARISATION OF BOOKS

The purpose of the article is to present the libraries of Ukraine as an inclusive space for the promotion of reading and popularisation of books in contemporary conditions. The research methodology is based on the general scientific principles that cognition is systematic, and comprehensive. In order to achieve this goal, the following special methods are used: comparison, analysis, and generalization. Scientific novelty of the article focuses on the issue of an inclusive space of libraries, which is successfully solved by the librarianship of Ukraine. Legislative initiatives to ensure access of visually impaired people to adapted information resources and promotion of reading are presented. The best experience of libraries in Ukraine under contemporary conditions for servicing readers with disabilities is revealed. Conclusions. The article argues that currently scientific studies in Ukrainian librarianship as a science of the regularities of library forming, developing, and functioning should update the theoretical basis of the promotion of reading as an inclusive space under contemporary conditions, that is, in this aspect, library science falls behind the achievements of library practice. It is established that with Ukraine gaining independence, a new stage began of promoting reading, books, and popularisation of the library as an inclusive space for development, education, and socialisation at the state level. It is asserted that Ukraine's orientation towards the development of the civilized world encourages the introduction of internationally proven practices to improve library and information services for people with disabilities and visually impaired users, ie the introduction of inclusion in a library sphere is one of the trends of state cultural policy. It is determined that information and communication services for people with disabilities are focused on such vectors as social, informational, psychological, and leisure ones in order to fully meet their informational, educational, and cultural needs.

Keywords: libraries of Ukraine, inclusive space, promotion of reading, popularisation of books, people with disabilities, visually impaired users.

Актуальність теми дослідження. Динамічні перетворення в усіх царинах буття відбуваються під впливом ключових викликів, які постали перед українським суспільством. Ці виклики ми згрупували за такими рівнями: міжнародний, державний та особистісний.

На міжнародному рівні чільними причинами зовнішнього впливу є глобалізація як політична, економічна та культурна уніфікація, імплементація міжнародних стандартів у національну правову систему, карантинні обмеження, спричинені поширенням коронавірусної хвороби COVID-19.

На рівні держави основними факторами трансформацій у політичній сфері є європейський вектор розвитку незалежної України з орієнтацією на загальнолюдські цінності, реформування національної системи науки й освіти, демократизація суспільства, становлення громадянського суспільства та модернізація влади. Визначальним чинником інформаційної технологізації стало повсюдне запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що результується в цифровізації (англ. digitalization) як умові економічного зростання і, по суті, передбачає перенесення всіх державних послуг онлайн.

На рівні особистості магістральними напрямками розвитку людини-громадянина є можливості

освіти впродовж усього життя (англ. Lifelong learning), здатність до прогресу в межах власного професіогенезу, еволюційне накопичення інноваційних компетенцій (лат. *competencia* – досконале володіння певними знаннями чи набутим досвідом) та актуальних навичок через віртуальний необмежений відкритий доступ 24/7 до інформаційних ресурсів бібліотек, архівів і музеїв тощо як джерел суспільної пам'яті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання досвіду діяльності окремих бібліотек як інклюзивних закладів достатньо ґрунтовно висвітлили практики бібліотечної справи. Значний внесок у розроблення теоретико-методологічних засад запровадження новітніх інформаційних технологій у діяльність бібліотек для людей з особливими потребами зробила Н. Кунанець [7; 8]. Стан та перспективи інформаційних ресурсів бібліотек для людей з особливими потребами досліджували Н. Кунанець, О. Лозицький і В. Пасічник [9]. В українській бібліотечній науці значну увагу приділено особливостям інформаційно-комунікаційного обслуговування людей із вадами зору. Зокрема, ґрунтовно висвітлено такі питання: нормативно-правова база забезпечення доступу до адаптованого інформаційного ресурсу осіб із вадами зору (М. Іванова й О. Клименко [5; 6]); становлення та

розвиток бібліотечно-інформаційного забезпечення користувачів із вадами зору в Україні (А. Литвин [20]); специфіка діяльності Центральної спеціалізованої бібліотеки для сліпих імені М. Островського (О. Бурчак [2]) та ін. Значну увагу розвитку діяльності бібліотек України як інклюзивних закладів постійно приділяє Українська бібліотечна асоціація (УБА). Так, 22 березня 2021 року в межах національної програми в Україні та Європейського тижня цифрової освіти ALL DIGITAL WEEK УБА спільно з Рівненською обласною універсальною науковою бібліотекою та компанією «Хуавей Україна» провела онлайн конференцію «Роль бібліотек у цифровій інклюзії».

Мета статті – представити бібліотеки України як інклюзивний простір з промоції читання та популяризації книги в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Базові складники суспільного розвитку – наука, освіта та культура – формують національний консолідований інформаційний простір, доступ до якого та введення в суспільний обіг інформаційних ресурсів власної генерації покликані забезпечити бібліотеки. «Бібліотеки сприяють розбудові читаючої та мислячої нації» [12, 8].

Орієнтація України на шлях розвитку цивілізованого світу спонукає до запровадження міжнародних апробованих практик удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування людей з особливими потребами загалом та користувачів із вадами зору зокрема. Стратегія розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія» [13] формує державну культурну політику промоції читання як інструменту особистісного та професійного розвитку.

Стратегічна ціль № 4 декларує читання як засіб інклюзії (англ. inclusion – включення, залучення) і соціальної адаптації та передбачає: 1) створення інструментів для взаємодії громадських об'єднань, книгозбірень і видавничих установ за такими напрямками: соціальні кампанії для пенсіонерів (4.1.1); комунікаційні кампанії задля ресоціалізації людей з особливими потребами, незахищених верств населення, а в умовах відкритої воєнної агресії російської федерації, усіх, хто постраждав, зокрема військових (4.1.2); грантова підтримка проєктів для промоції читання людей, які потребують соціальної підтримки (4.1.3); 2) використання читання як засобу ресоціалізації постраждалих від конфліктів і насилля за такими напрямками: промоція «читання в профільних медичних та психіатричних, навчальних закладах закритого типу та закладах позбавлення волі» (4.2.1); запровадження системи стимулів задля профілактики ментального здоров'я (4.2.2); розробка методології роботи з особами, які страждають на

посттравматичний стресовий розлад (4.2.3); реалізація грантів для книгозбірень у напрямі роботи із соціальною інклюзією (4.2.4); «комплексне навчання для працівників профільних медичних психіатричних, навчальних закладів закритого типу та закладів позбавлення волі з використання читання як засобу для ресоціалізації людей» (4.2.5) [13].

«Мета інклюзивного розвитку – створити сприятливе середовище для рівного доступу до можливостей і при цьому приділити особливу увагу найбільш вразливим та ізольованим групам населення. Жодна дитина не має відчувати себе іншою та виключеною з освітніх, культурних і соціальних процесів – це головне завдання інклюзії» [1].

Тобто впровадження інклюзії в бібліотечній сфері є одним із напрямів державної культурної політики. Сьогодні незалежна держава Україна – повноправний суб'єкт міжнародних відносин – активно демонструє політичну волю до формування інтелектуально розвиненої нації як стратегічного ресурсу та фундаментальної засади економічно розвиненої країни. «Європейський вектор розвитку України спонукає до ратифікації важливих нормативно-правових актів та імплементації актуальних міжнародних стандартів з метою підтримки громадян у забезпеченні рівного доступу до інформації та знань. Одним з основоположних чинників прогресу в галузі вітчизняної бібліотечної справи є ратифікація нормативно-правових ініціатив задля полегшення доступу до опублікованих творів сліпим, слабозорим та особам, які позбавлені можливості сприйняти друк» [3].

Перший договір у галузі авторського права, що чітко орієнтований на права людини з явно вираженим гуманітарним і соціальним аспектом, – «Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушенням зору та іншими обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію до опублікованих творів» (*переклад Г. В.*) [15]. Цей документ спрямований на створення правових умов для забезпечення можливості виробляти матеріали в доступних для цієї категорії осіб форматах, зокрема шрифтом Брайля, великим шрифтом або створювати аудіоверсії, адже в різних країнах чинне законодавство щодо авторського права не дозволяло цього робити [16].

Варто наголосити, що, зокрема, «теоретико-прикладні питання залучення аудіоресурсів як мультимедійних технологій у діяльності українських бібліотек для користувачів з особливими потребами як важливого складника зближення національної бібліотечної справи із досвідом Європейського Союзу, що сприятиме інтегруванню України в єдиний інформаційний простір, залишаються на маргінесі наукових досліджень і потребують негайного вивчення» [4]. Нині наукові

студії в українському бібліотекознавстві (library science) як науки про закономірності формування, розвитку й функціонування бібліотек повинні актуалізувати теоретичне підґрунтя промоції читання як інклюзивного простору в сучасних умовах, тобто в цьому аспекті бібліотечна наука відстає від досягнень бібліотечної практики.

Для прикладу, бібліотекарі дванадцяти бібліотек м. Тернопіль, що входять до комунальної установи «Тернопільська міська централізована бібліотечна система», в умовах воєнної агресії рф об'єдналися на базі Центральної міської

бібліотеки для організації дозвілля всім, хто потребує емоційної підтримки, насамперед тимчасово переміщеним особам (рис. 1, 2). «У центральній міській бібліотеці, наприклад, є сім комп'ютерів, безоплатна Wi-Fi-зона. Вся техніка підключена до інтернету. <...> передусім книгозбірні намагаються ознайомити переселенців зі своїм українськомовним фондом. Особливо це стосується літератури патріотичного й історичного спрямування. Спільними зусиллями <...> наші установи в Тернополі відкриють для переселенців красивий світ української книги» [14].

Рис. 1. КМ «Тернопільська міська централізована бібліотечна система»

Рис. 2. КМ «Тернопільська міська централізована бібліотечна система»

Сьогодні «бібліотекам вже не достатньо мати пандуси. Вони повинні сприяти створенню у своїх приміщеннях комфортних умов для людей з інвалідністю як у площині перебування в приміщенні бібліотеки, так і специфіки споживання інформації цими людьми (забезпечити аудіосупровід та спеціальне обладнання для сприйняття інформації людьми з вадами зору, порушенням слуху тощо). Тобто для забезпечення доступності закладів для всіх мешканців громади необхідно створити інклюзивні простори й забезпечити їхнє наповнення відповідним обладнанням» [1].

Жидачівська міська публічна бібліотека (ЖМПБ) тісно співпрацює з Громадською організацією «Щасливі разом» (утворена 2016 р. Жидачівською міською територіальною громадою, об'єднала 200 дітей з інвалідністю), постійно здійснюючи інформаційну підтримку батьків із питань лікування, навчання, соціалізації та розвитку дітей. Бібліотекарі ЖМПБ створили «перелік електронних адрес установ, організацій, благодійних фондів у нашій країні і за кордоном, розгорнуті анотації щодо їхнього призначення та профілю діяльності, види можливої допомоги, потреби, захоплення та таланти кожної дитини» [1]. У тісній співпраці з волонтерами щорічно проходить свято «Твори добро». Завдяки підтримці ГО брала участь в обласному фестивалі для дітей та молоді з інвалідністю «Повір у себе, і в тебе повірять

інші» (м. Стрий, Львівська обл.). За фінансової підтримки Благодійного фонду громад «Рідня» в ЖМПБ створено інклюзивний простір для дітей зі спеціалізованим розвивальним обладнанням, що гарантує можливість безпечного перебування в приміщенні бібліотеки.

Кращий досвід інноваційної діяльності бібліотек як інклюзивного простору презентують такі книгозбірні України: бібліотека-філія № 18 м. Львова «Сенсоотека» має спеціалізоване обладнання для незрячих і людей з вадами зору; дитяча бібліотека-філія № 2 м. Миколаєва – інклюзивний простір для дітей з особливими потребами «Казка»; Івано-Франківська обласна бібліотека – творча терапія для батьків «Сонячний простір» та інклюзивний простір для дітей із синдромом Дауна; Хмельницька обласна бібліотека для дітей імені Т. Г. Шевченка – для дітей з інвалідністю інклюзивний креативний простір «FreeDreams».

Наукова новизна. У статті акцентовано на такій важливій проблемі, яку успішно вирішує бібліотечна справа України, як інклюзивний простір бібліотек. Представлено законодавчі ініціативи щодо забезпечення доступу осіб із вадами зору до адаптованого інформаційного ресурсу та промоції читання. Розкрито кращий досвід бібліотек України в сучасних умовах з обслуговування читачів з обмеженими можливостями.

Висновки. Зі здобуттям Україною незалежності розпочався новий етап промоції читання, пропаганди книги, популяризації бібліотеки як інклюзивного простору для розвитку, освіти та соціалізації на державному рівні. Орієнтація України на шлях розвитку цивілізованого світу спонукає до запровадження міжнародних апробованих практик удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування людей з особливими потребами загалом та користувачів із вадами зору, тобто впровадження інклюзії в бібліотечній сфері є одним із напрямів державної культурної політики.

Сучасна українська бібліотека як унікальний соціальний інститут за своєю місією і рівнем вирішуваних завдань наполегливо працює на випередження читацьких запитів через запровадження електронних сервісів і цифрових продуктів у сучасних умовах. Інформаційно-комунікаційне обслуговування осіб з особливими потребами зосереджене на таких векторах, як соціальний, інформаційний, психологічний і дозвілєвий задля максимально повного задоволення їх інформаційних, освітніх та культурних запитів.

Список використаних джерел

1. Бібліотека як відкритий простір для соціалізації користувачів з особливими потребами. *Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого*. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?tag=%d1%96%d0%bd%d0%ba%d0%bb%d1%8e%d0%b7%d1%96%d1%8f> (дата звернення: 11.05.2022).
2. Бурчак О. К. Центральна спеціалізована бібліотека для сліпих ім. М. Островського. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: <http://ube.nlu.org.ua/article/> (дата звернення: 11.05.2022).
3. Гуменчук В. В. Законодавчі норми щодо інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів із вадами зору. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матер. Четвертої міжнар. наук. конф. (Київ, 20–22 травня 2021 р.) / упоряд. Л. Ф. Грінберг, М. М. Цілина. Київ : Ліра-К, 2021. С. 108–110.
4. Гуменчук В. В. Мультимедійні технології в діяльності бібліотек: джерела дослідження. *Культура та інформаційне суспільство XXI ст.* : матер. Всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених (Харків, 22–23 квітня 2021 р.) / за ред. проф. В. М. Шейка та ін. ; ХДАК. Харків, 2020. С. 233–234.
5. Іванова М. І. Імплементация Маракешського договору в Україні – важлива складова розвитку бібліотек для людей з вадами зору. Тенденції розвитку медичних бібліотек України і виклики сучасного інформаційного суспільства : матер. XX Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 19–20 травня 2021 р.) / ред. кол.: Т. А. Остапенко, Н. М. Бортнік, С. М. Кіріщева, С. М. Науменко ; Нац. наук. мед. України, Наук. б-ка Ужгород. нац. ун-ту. Київ, 2021. С. 68–69.
6. Іванова М. І., Клименко О. З. Законодавчі ініціативи із забезпечення доступу осіб із вадами зору до адаптованого інформаційного ресурсу. *Культура та інформаційне суспільство XXI ст.* : матер. Всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених (Харків, 22–23 квітня 2021 р.) / за ред. проф. В. М. Шейка та ін. ; ХДАК. Харків, 2020. С. 236–239.
7. Кунанець Н. Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність : монографія / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. 440 с.
8. Кунанець Н. Е. Система бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів з особливими потребами в Україні: історія, методологічні засади, перспективи : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2013. 39 с.
9. Кунанець Н. Е., Лозицький О. А., Пасічник В. В. Інформаційні ресурси бібліотек для людей з особливими потребами: стан та перспективи. *Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства* : матер. Третьої наук.-практ. конф. (Львів, 29 вересня 2011 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет «Львівська політехніка», Науково-технічна бібліотека ; редколегія: О. В. Шишка, Н. Е. Кунанець, Д. О. Тарасов, І. О. Белоус, Р. С. Самогий, А. І. Андрухів. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. С. 174–188. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/Василь/Кунанець_Інформаційні_ресурси_бібліотек.pdf (дата звернення: 19.05.2022).
10. Литвин А. В. Бібліотечно-інформаційне забезпечення користувачів з вадами зору в Україні (XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2006. 18 с.
11. Публічні бібліотеки в реаліях війни. *Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого*. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=5845><https://oth.nlu.org.ua/?p=5845> (дата звернення: 28.05.2022).
12. Салата Г. Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 7–13. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4110> (дата звернення: 25.06.2022).
13. Стратегія розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія». URL: <https://kompkd.rada.gov.ua/uploads/documents/34027.pdf> (дата звернення: 15.06.2022).

14. Тут лікують книгами: як бібліотеки Тернополя об'єдналися для спільної допомоги під час війни. URL: <https://te.20minut.ua/dopomahayemo/mistse-de-likuyut-knigami-yak-biblioteki-mista-obednalis-dlya-spilnoyi-11538420.html> (дата звернення: 17.06.2022).

15. WIPO Marrakesh Treaty 2013. World Blind Union : Web site. URL: <https://worldblindunion.org/wipo-marrakesh-treaty-2013-full-text/> (дата звернення: 25.05.2022).

16. World Intellectual Property Organization = WIPO : Web site. URL: <https://www.wipo.int/pressroom/en/briefs/limitations.html> (дата звернення: 15.05.2022).

References

1. Library as an open space for socialization of users with special needs. Bloh Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Retrieved from: <https://oth.nlu.org.ua/?tag=%d1%96%d0%bd%d0%ba%d0%bb%d1%8e%d0%b7%d1%96%d1%8f> [in Ukrainian].

Burchak, O. K. M. Ostrovskiy Central Specialized Library for the Blind. Ukrainska bibliotchna entsyklopediia. Retrieved from: <http://ube.nlu.org.ua/article/> [in Ukrainian].

3. Humenchuk, V. V. (2021). Legislation on information and library services for visually impaired users. In Information, communication and knowledge management in a globalized world. Proceedings of the Fourth International Scientific Conference. Eds.: L. F. Greenberg, M. M. Tsilina. Kyiv: Lira-K, 108–110 [in Ukrainian].

4. Humenchuk, V. V. (2021). Multimedia technologies in the activities of libraries: sources of research. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference of young scientists «Culture and Information Society of the XXI century». Ed. prof. W. M. Sheik. Kharkiv, 233–234 [in Ukrainian].

5. Ivanova, M. I. (2021). Implementation of the Marrakesh Treaty in Ukraine is an important component of the development of libraries for the visually impaired. Proceedings of the XX International Scientific Conference «Trends in the development of medical libraries in Ukraine and the challenges of the modern information society». Eds.: T. A. Ostapenko, N. M. Bortnik, S. M. Kirishcheva, S. M. Naumenko. Kyiv, 68–69 [in Ukrainian].

6. Ivanova, M. I., Klymenko, O. Z. (2021, Aprile). Legislative initiatives to ensure access of visually impaired people to the adapted information resource. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference of Young Scientists Kultura ta informatsiine suspilstvo XXI st. «Culture and information society of the XXI century». Eds.: Sheika V. M. et al. Kharkiv, 236–239 [in Ukrainian].

7. Kunanets, N. E. (2013). Information and library services for users with special needs: history and modernity: monograph. Lviv: Halytska vydavnycha spilka [in Ukrainian].

8. Kunanets, N. E. (2013). System of library and information service of users with special needs in Ukraine: history, methodological principles, prospects. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

9. Kunanets, N. E., Lozytskyi, O. A., Pasichnyk, V. V. (2011). Information resources of libraries for people with special needs: status and prospects]. Proceedings of the third scientific-practical conference «Modern problems of libraries in the information society». Eds.: O. V. Shyshka, N. E. Kunanets, D. O. Tarasov, I. O. Bielous, R. S. Samoty, A. I. Andrukhiv. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 174–188. Retrieved from: file:///C:/Users/user/Desktop/Василь/Кунанец_Інформаційні ресурси бібліотек.pdf [in Ukrainian].

10. Lytvyn, A. V. (2006). Library and information support of visually impaired users in Ukraine (XX century). Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

11. Public libraries in the realities of war. Bloh Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Retrieved from: <https://oth.nlu.org.ua/?p=5845><https://oth.nlu.org.ua/?p=5845> [in Ukrainian].

12. Salata, H. (2022). Library development strategies in Ukraine. Library Science. Record Studies. Informology, 1, 7–13. Retrieved from: <http://elib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/4110> [in Ukrainian].

13. Reading Development Strategy for 2021-2025 «Reading as a Life Strategy». Retrieved from: <https://kompkd.rada.gov.ua/uploads/documents/34027.pdf> [in Ukrainian].

14. Here they treat with books: how the libraries of Ternopil united to help each other during the war. Retrieved from: <https://te.20minut.ua/dopomahayemo/mistse-de-likuyut-knigami-yak-biblioteki-mista-obednalis-dlya-spilnoyi-11538420.html> [in Ukrainian].

15. WIPO Marrakesh Treaty 2013. World Blind Union [web-site]. Retrieved from: <https://worldblindunion.org/wipo-marrakesh-treaty-2013-full-text/> [in English].

16. World Intellectual Property Organization = WIPO [web-site]. Retrieved from: <https://www.wipo.int/pressroom/en/briefs/limitations.html> [in English].

*Стаття надійшла до редакції 12.07.2022
Отримано після доопрацювання 15.08.2022
Прийнято до друку 22.08.2022*